

İŞÇİ SINIFININ NİCEL BOYUTLARI

24 Mayıs 2022

Yıldırım Koç

Türkiye’de ücretlilerin (geniş tanımıyla işçi sınıfının) gelir getirici bir işte çalışanlar içindeki oranı, Devlet İstatistik Enstitüsü’nün nüfus sayımları sonuçlarına göre, 1965 yılında yüzde 22,4 idi. Bu oran 1970 yılında yüzde 27,6’ya, 1975 yılında yüzde 31,0’e ve 1980 yılında da yüzde 33,4’e yükseldi. 1965 yılında ücretlilerin sayısı 3,0 milyondur. 1970 yılında 4,2 milyon, 1975 yılında 5,4 milyon ve 1980 yılında da 6,2 milyon oldu.

Bu dönemde işçi sınıfının önemli kesimlerinin köyle mülkiyet bağları sürüyordu. İnsanların bazı temel gıda maddeleri (bulgur, fasulye, nohut, vb.) köyden geliyordu. İşçilerin epeyce bir bölümü tam olarak mülksüzleşmemiş kişilerdi.

1946-1973 dönemi kapitalizmin Altın Çağı olarak nitelendirilen yıllardı. Yeni iş olanakları açılıyordu. İnsanlar, bugünlerinin dünden daha iyi olduğunu görüyor ve yarınlarının da daha iyi olacağına inanıyorlardı. Bazı önemli eylemler, köklü bir düzen değişikliğini değil, mevcut düzen içinde eylemlerle ve siyasi güçle elde edilebilen iyileştirmeleri amaçlıyordu.

1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, Türkiye’de gelir getirici bir işte çalışanların yüzde 38,5’i ücretliydi. Ücretlilerin sayısı 9,0 milyondur. Son nüfus sayımı olan 2000 nüfus sayımı sonuçlarına göre, ücretlilerin sayısı 11,3 milyondur ve bu kişilerin toplam gelir getirici bir işte çalışanlar içindeki oranı yüzde 43,5 idi.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun son verilerine göre, Türkiye’de ücretlilerin (işçi, memur, sözleşmeli personel) sayısı 2022 yılı Ocak-Mart döneminde 20 milyon 844 bindi. Bu kişilerin 14 milyon 108 bini erkek, 6 milyon 736 bini kadındı. Ücretlilerin gelir getirici bir işte çalışanlar içindeki oranı yüzde 70,9 idi. İstatistiklerde gözükmeyen bazı işçiler de dikkate alındığında, bu oran daha da yükselmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre de işçi statüsünde çalışmakta olan sigortalıların sayısı hızla artmaktadır.

Sigortalı işçi sayısı 1991 yılında 3,6 milyondur. Bu sayı 2002 yılında 5,3 milyon oldu. 2011 yılı Ocak ayında 9,9 milyon olan sigortalı işçi sayısı, 2021 yılı Aralık ayında 16,2 milyona yükseldi.

İşçi sınıfının nicel boyutlarının hızla büyümesinin en önemli nedeni, küçük burjuvazinin yoksullaşması ve mülksüzleşmesidir.

Kırsal alanlarda küçük burjuvazinin (küçük meta üreticilerinin) yoksullaşmasının ve mülksüzleşerek kentlere göç etmesi ve işçileşmesinin en önemli nedenleri, tarıma sağlanan desteklerin iyice azaltılması ve özelleştirmelerdir.

Örneğin, TEKEL’in özelleştirilmesiyle birlikte tütün üretici sayısı 1998 yılında 622.063’ten 2019 yılında 50.040’a indi. Yaklaşık 10 dönümlük kıraç toprakta tütün ekerek geçim sağlayabilen aileler, TEKEL’in özelleştirilmesi sonrasında sigara üretimini büyük ölçüde ithal tütünle yapan yabancı sigara şirketleri nedeniyle, geçim sağlayamadı.

Et ve Balık Kurumu, Yem Sanayii ve Süt Endüstrisi Kurumu’nun özelleştirilmesiyle de hayvancılık büyük darbe yedi.

Kentlerde küçük burjuvazi (esnaf-sanatkar) da tekelleri sermayenin birçok alana ve özellikle de perakende ticarete girmesiyle hızla yoksullaşmakta ve mülksüzleşerek tasfiye olmaktadır. Tekelleri sermayenin zincir marketleri her kentin her mahallesine yaygınlaşmış durumdadır. **BİM**, Türkiye’de 8407 (FİLE ile 8.530) mağazaya, Fas’ta 537 mağazaya, Mısır’da 300 mağazaya sahiptir ve toplam 60.663 kişi çalıştırmaktadır. **ŞOK**, 7661 mağazaya sahiptir ve 25.000 işçi istihdam etmektedir. **A101**’in, 60.000 işçinin çalıştığı 10.000 mağazası vardır. **Zincir Mağazalar Derneği**, üyesi zincir mağazaların Türkiye genelinde yaklaşık 50 bin satış noktasının bulunduğunu, bu işyerlerinde yaklaşık 300 bin işçinin çalıştığını belirtmektedir.

Türk halkı hızla işçileşmektedir.